

**Ōrigenus Tōn Eis Tas Theias Graphas Exēgētikōn Hapanta
Ta Hellēnisti Heuriskomena**

Origenes

Coloniæ, 1685

Tomus Sextus-Decimus. Qui seminat, mercedem accipit, & congregat
fructum in vitam æternam, ut qui seminat, simulgaudeat, & qui metit.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79869](#)

τον πόλεμον ἐπέπειται ψυχῶν ζωσθεῖν, καὶ πάτει. Αἱ reptilia animarum, quae vivuntur a sunt, & volatilia alata super terram in firmamento celi, servetur Deum videlicet, quod bonus esset, idque potissimum, quod fecerit Deus esse magna: sed ratio uniuscujusque harum rerum Deo perspecta res bona est. Idem censendum est de illis verbis: *Educat terra animam viventem in gen. 1.24* *xia genus, quadrupeda, & reptilia, & feras terre: quibus subjungitur etiam: Pedit Deus,* quod bonum est. Quomodo enim feræ, & reptilia bonum sunt, nisi ratio eorum bonum est? Quia à nobis dicuntur propter il-
lud: *Levate oculos vestros, & videte loca jam alba esse ad messem, Filio Dei, qui Disci- pulis aderat, auditores monente, ut ele- varent oculos ad loca Scripturarum, & ad lo- calationis, singulis entibus innatae, inge- nitiæque, ut albedinem, splendoremque lucis veritatis, quæ ubique est, aliquis vi- deat: Omnia enim coram intelligentibus, te- prov. 8.9. ste Salomone, rectaque his, qui sensum di- stribuere volunt.*

TOMUS SEXTUS.
DECIMUS.

Qui seminat, mercedem accipit, & congregat Ioh. 4.36. fructum in vitam eternam, ut qui semi- nat, simul gaudeat, & qui metit.

Quot modis in Scriptura messis di-
catur, & in quot significacionibus
ponatur, dicere oportet: idque necessaria
apponendum reor, ut possimus, si-
gnificatione hujus nominis nobis pra-
ribus perspecta, ex pluribus videre, in
quanam ponendum sit. Dicemus ergo
doctrinam Domini, qui in Evangelio
Matthæi, cum accessissent Discipuli ad
eum dicentes: *Edidisse nobis parabolam Matth. 13.36.* *zizaniorum agri, de hoc nomine post 36.39.* alia dicit: *Messis est finis seculi, messores* Angelii sunt. At vero etiam alio in loco
de multitudine creditum, & opus ha-
bentium doctrinam, quæ illis manifestet
ea, qua credunt, Servator inquit noster:
*Messis quidem multa, operari autem pau-*ci; obsecrare ergo Dominum messis, ut 37.38,
mittat operarios in messem suam. Ad hanc Apostolus semen quidem nominat beni-
gnitatem, quam exhibent homines
proximo suo in praesenti vita, vel pec-
catum eorum; messem vero ea, quæ
unicuique merito deposita sunt, vel ob
præclare facta, vel ob peccata, quæ in
praesenti vita quisque egerit, sic dicens:
Quicquid enim seminaverit homo, hoc etiam Gal. 6.9.8. meter; quoniam qui in carne seminat, de-
carme messurus est corruptionem: at qui spi-
ritu, è spiritu metet vitam eternam. In
aliqua vero simili significatione arbitror

Pars II.

Gg 2

etiam

Ruth. 1.
22.

etiam Prophetam , qui in Psalmis circumfertu , dixisse : *Qui seminant in lacrymis , in exultatione metent . Eentes ibant , & fabant mitementes semina sua : venientes autem venient cum exultatione , portantes manipulos suos .* Ponitur etiam hoc nomen frequenter , ut loqui consuevimus , quemadmodum in libro Ruth hisce verbis : *Veneruntque Bethlehem , cum messis bordeacea inciperet .* Expositus itaque in praesentia quinque significacionibus messis , manifestum est hoc in loco messem non accipi , ut loqui consuevimus ; sed ne pro fine quidem , & consummatione , neque enim hoc modo loqui consuevimus . *Qui seminat mercedem accipit , & congregat fructum in vitam eternam .* Neque de messoribus Angelis consentaneum est nos hoc in loco intelligere admonitionem de merendo . Sed ne cum hoc quidem dicto : *Qui seminat in carne , de carne messurus est corruptio nem , & qui seminat in spiritu , de spiritu metet vitam eternam .* fieri potest , ut intelligamus haec verba convenire posse : *Qui metit mercedem accipit , & congregat fructum in vitam eternam .* Juxta enim Apostolica dicta idem est , qui seminat , & metit , sive in carne , sive in spiritu ; & ob hoc etiam congregans vel corrupti onem , vel vitam eternam : in praesentibus vero aliis est , qui seminat , aliis qui metit . In Psalmis etiam idem similiter seminat , & idem metit , juxta dictum , quod proposuimus ab Apostolico differens , ratione sacraiore , & occultiore : nam dictum Apostolicum simplicius pro latum est , non docens de diversa natura seminum , unde sumuntur . At quod è Psalmis proposuimus , declarare mihi videntur animalium nobilium descensum , quæ venerint in hanc vitam , cum fatali tibus seminibus , quæque invitare ferentur spirantes , sed redierint cum exultatione , eo quod egregie laboraverint , & auxerint , & multiplicarint semina , cum quibus venerant . Alius au tem est , qui seminat , & aliis , qui metit in praesenti orationis contextu . Di ceteque profecto Heracleon , & secundum fortassis sentiens alius etiam Ecclesiasticus , propter hanc expositionem , haec verba dicta fuisse in ea significacione , qua dictum est : *Messis quidem multa , sed operarii pauci , eo quod essent parati ad messem , & idonei , qui inducerentur in horreum , hoc est in requiem per fidem : essentque idonei ad salutem , & ad susceptionem verbi [Dei ;] secundum Heracleonem quidem , quia tales creati fuerint , & talem habuerint naturam ;*

Α Αφορήτων Φερόμενον ἐν Φαλμοῖς εἰσηκυνά·
οἱ απέροντες ἐν δάκρυσιν, οἱ ἀγαλλιάσθενοι·
οἱ περινόμοιο ἐπεξιούστο γένεταιν, Βαλλο-
τες τοι απέραμτοι αὐτον· Ἐχθρίδων γένεσθαι
οἱ ἀρρεπαίστοι αὔροντες τοι δεργυματεῖν· καὶ
τοῦ δὲ τοῦ ὄνυμα πολαχῶν Εἴη τοι Σωτῆσαι,
ώστε καὶ ἐν τῷ φέρει σκέψεσθαι· αὐτῷ τοι πα-
ρεχθήσοντος τοι Βρεφούσιν ὡς αρχῇ θεραπείη κεί-
θαι· πάντες δὲ θέλοντο παρέστηντο· οὐκέπειταν
οπουσορέων, Φανερὸν ψῆφον ὃν τοῦ οὐ τοῦ συ-
νηθέατο δηλαδέρμον ὥστε εἰπεῖν, ἀλλ' εὖτοι τοῦ
τοῦ τοι συντάξεως Τετραγύρων· τέλος δὲ τοῦ
συνηθέατος θερζίου, μισθὸν λαμβάνει, Εὐ-
νάγριον καρπὸν ἐν ζάπιον αἴμαν· τοῦτο τοῦ θε-
ρετοῦ αὐτοῖς λατούσης τοι φρεστερότατον ἐν τοῖς θερζίοις
εὑλογον ἐν τῷ Πάταρον θερζίῳ νεῖν· αλλ' εὖτοι
καὶ τοῦ ὁ σπέρμαντον εἴναι τοι περίπλακα· οὐ τοι
καὶ τοις θερζοῖς Φθοράν· καὶ οἱ σπέρματα τοι πε-
ματα, οὐ τοις πνεύματα τοι θερζοῖς ζωὴν· αἵνων
ζίνον τοι ἔχειτο λαμβάνειν τοι· οὐ θερζοῦν μαζὸν
Β λαμβάνει, καὶ συνάγει λαρπόντοι ζελοῖ αἴ-
μαν· καὶ μόνον γράμματα διπολολικά μηταὶ ἐν αὐτοῖς
τοῦν ὅ Λαβάνων, καὶ ὁ θερζίου, εἴτε εἰς τοι
σύρκα, εἴτε εἰς τοι πνύμα, Εἰ μάλιστα σπά-
ψων, ητοι Φθοράν, η ζάπιον αἴματον, καὶ τοῦ
ἐπεικότατο, ἀλλ' εἴτινα τοι σπέρματα, Εἰ μάλιστα
θερζίου· ὄμοιος δὲ ὁ αὐτὸς μόνος σπέρμα, Εἰ τοῦ
καὶ τοι σπαργείνεται ἐν Φαλμοῖς πρῶτον,
διασέργον τοι διπολολικά τοι μυστικάτων μη-
δοτορίητοσέργον· τοι μόνον γράμματα λα-
βεῖσθαι, οὐδέποτε, οὐ δίδακτον οὐδὲ τοι διαφέρει
Φυσεων τοι Στερεμάτων πολὺ λαμβάνειν, το-
δέ δυτὸν τοι φαλμόν δοκεῖ μοι δηλῶν τοι τοι
καρπόδος τοι ενθύμεστεγαν Ζυχῶν τοισθυμούνα,
εἴτε τοι Βιτόντων, οὐτοῦ τοι σταγηλον στερεμά-
των, καὶ τοισθυμούναντο, οἷον ακατίσται
τεναγματεύοντο, ἐστινερχομένον δέ εἰς αρρεπαίστοι, δια-
τοκαλῶν γεωργητένα, καὶ ιὐστημένη, καὶ τε-
μαλητούναν τοι στερεμάτων μηταὶ ἀνθρώποισι
ἄλλα· δέ τοινος σπέρματων, καὶ μάλιστα θερζούτων
Ε τοι τηροκατέμενη λέξει· καὶ εὗρε γένεσθαι
ποταχα δὲ τοτοῦ καὶ τοι εὐδοχών ποταχοῖς Κυ-
προῦ Φερόμενοι· οὐ καὶ εὐλαπτοτάτοις, τοι τοτοῦ,
οἱ θερζούτων ποταχοῖς, οὐ δέ ερεπταὶ λίγοι, πρηγ-
νόμοιον, οἱ μοιοις ποταχοῖς εὐηπταὶ τοι ετοιμα-
πτοῖς θερζούτων; καὶ επιποδεῖσις πρὸς τοι τοι
συναχθῆναι εἴναι τοι διπολολικά, δια τοι πάντα
εἴς ανάποντον τοι, καὶ επιποδεῖσις πρὸς σπη-
ρμάτων, καὶ ποταχούν τοι λόγα, κατὰ μόνον τοι
ηρεπταὶ λίγαντα δια τοι καταποκενταίσθαι, Εἰ φύτη-

in tertio Stromatō libro exposuimus, A
enarrantes dictum illud: *Pater tuus, qui in
abscondito videt, redder tibi [in manifesto.]*
Heracleon dici existimat: *Quimeti, mer-
cedem accipit, quoniam Servator scipsum
dicat mestorem, mercedemque Domini
nostrī esse existimat eorum qui metunt fa-
lūtem & restitutionem, eo quod ipse in eis
requiescat: in his vero verbis: *Fructum col-
ligit in vitam aeternam, fructum dictum fu-
isse existimat, vel quia id quod colligitur,
fructus sit vita aeterna, vel quia ipsa collec-
tio vita etiam aeterna est.* At reor hoc in
loco coactam esse illius interpretationem, dicētis Servatorem accipere mercedem, & confundentis mercedem, & collectionem fructus in unum, manifeste duas res Scriptura in medio ponente, ut supra ostendimus. Quamobrem si asse-
quunti fuimus elevationem oculorum Apostolicorum, visionemque regionum, jam ad messem albarum, eodem modo ac-
curate inquiramus oportet, quid sit hoc
dictum: *Ut qui seminat simul gaudet, &
qui metit.* Existimo igitur cum in omni
arte, & scientia, quæ pluribus speculatio-
nibus constet, seminare, qui principia in-
veniat: quæ alii affluentes, curiosiusque
ea examinantes, vicissimque aliis traden-
tes inventa sua, auctores sunt posteris, ex
his quæ invenerint, non valentibus prin-
cipia invenire, & sequentia conjungere,
& summam matrum artibus, & scientiis
imponere, ut plenum fructum percipient:
non secus atque in messe, hujusmodi arti-
bus, & scientiis completis. Quod si hoc
verum est in artibus, & quibusdam scien-
tiis, quanto magis in ea arte, quæ ars est
artium, & scientia scientiarum, conspicere
id licet? Inventa enim à majoribus curio-
sius cum indagasset posteri, occasionem
successoribus suis, qui hæc inventa cum
diligentia adiulcent, tradiderunt, ut unum
veritatis corpus cum sapientia conjugen-
tent. Igitur completo toto opere artis ar-
tium, qui seminat, simul gaudet, & qui me-
tit, Deo vicissim in unum finem omnes
congregante. Proinde vide, an seminarie
sunt Moses, & Prophetæ, qui scrip-
runt ea quæ pertinent ad nostram admoni-
tionem, in quos finis seculorum denerunt, quique prædicaverunt adventum Christi; qui messuerunt autem, sunt Apostoli, qui Christum receperunt, videruntque glo-
riam ejus, confonnam propheticis, & ratio-
nabilibus de ipso seminibus: quæ demissa
fueru [a feculis,] propter accuratam inda-
ginem, & intelligentiam mysterii, abscon-*

εργάσιον καὶ τὴν επεξεργασίαν καὶ κατανόησην τὸ περιουμένες μυστήριον ἀπό τοῦ αἰῶνα, φαντασίαν δὲ τοῦ θεοῦ στηθεῖσαν.

COMMENTARIA IN JOHANNEM.

239

άρτια μέμνεται, ἀντὶ τούτων ἀντιθέτων γε-
λοντος, καὶ πολλαὶ οὐσίαι τοῖς ἡγε-
μόνοις· ἐπὶ δὲ καὶ *Γένεσις τὸ ἑταῖρον
γεννήσει, τῇ εἰναὶ θυνταὶ μητρίτην τῷ Ιησοῦ
ζωὴν μεθὺ λαμβάνου, καὶ συνεγενεῖ καρ-
πὸν εἰς ζωὴν αἵροντος ὁ ἐναγγελισθεὶς λέγων·
τὰ ὁ σπέρμαν ὅμοιος καὶ ὁ Ιησὺς· εἶ δὲ
τὰ ὁ σπέρμαν ὅμοιος καὶ ὁ Ιησὺς μι-
σθρὸς λαμβάνει, καὶ συνάγει καρπὸν εἰς ζωὴν
άποντα. Τίχα ὁ σπέρμαν κοινωνῶν τῷ μισθρῷ τῷ
γεννήσει, Εἴ τοι συναγεγενεῖ τῷ εἰς ζωὴν αἵρο-
ντος σπέρμαν καρπόν, ἀμα τῷ Ιησύοντι
καρπόντοις ἀλλοὶ δὲ οὐδὲ οὐκοῦνται καὶ
τὸ προφῆταις ἀνεβάσθαι τῇ τοῦ πεντακοτελοῦ
ιδούχῳ, ιερομάρτιοι μαστὶ καὶ τοῖς προφήταις,
τῷ τοῦ ζεῦ κεκαλυμμένοις ἐπεκπαρμένας
ἀπαρχαμένα τῷ ἐπαγγελεῖ τῇ· ἔσται δὲ τὸ λό-
γον Κριθίας ἐν αἷς οὐ προφέταις, αἵρεσις αὐτῶν,
καὶ τοῖς αὐτοῖς προφήταις, ὅπλον οὖτος ὁ λόγος οὐτοις
τοπερίπτοτες καὶ βαθύτερον λεγ-
μοῖς, τοῖς ταῦτοι μαρτύρεσιν τῷ προφῆται
μονεῖον, διαβεβηκαντοῦ τῷ τοῖς πολλαῖσιν
αὐτοῖς φάσκει τὸ ἀληθεῖας Ιησοῦς, αἵρεσις ἐπει-
ργάτης αὐτῶν τοῦ φανταστοῦ, καὶ φαίνεται
αὐτοῖς τοῖς διανοίαις, καὶ λοῦ τοῖς πολλαῖσιν αὐτοῖς
μεγεθεῖς τῷ πολλῷ καρπῷ· ἐν τοῖς ταῦταις
αἱρεσίαις ἐν τοῖς ιησουμένοις τῷ
τοῦ Ιησοῦ, ἀλλ' εἴστοι κατίωσις τῷ καὶ μορ-
φῇ δύο εἰληφότῳ· ἐν γάρ τοτε τὸ λόγον
τοῦ Ιησοῦς, οὐτὸς ἀλλαγῇ ἐπὶ τῷ Σατανᾷ, ἀλλ'
λοτὸς ὁ Ιησὺς· ἐπειδὴ τὸ δύο τοῦ τεχνῶν καὶ τοῦ
τοποῦροῦ ληφθεῖν παραδεγματοῦ εἰλαμβανο-
μένοις τῷ τούτῳ, Καφές πῶς ἀληθεῖος λό-
γος ἐστός, ἀλλοι μὲν τοῦτο στειρόνεται, ἀλλοι
δὲ τὸ θεραπεύειν. ἐπειδὴ τὸ ἐπαρκενεῖν μὲν
ματιαὶ τοῖς προφήταις, θεωρητικά δὲ λευ-
κῶν μορφαῖς τῷ καρπῷ τοῖς ἐπαρκενταῖς τοῖς
ιησουμένοις κατέτελεν τοῖς Ιησοῦς τῷ τούτῳ·
τοῦτο τὸ δύοτες μὲν τοῖς Ιησοῦς μητροῖς,
τοῖς τοῖς εἰσταῖς ἄλλοι μηρῷ τῷ νομικῷ, ἀλλοι δὲ τῷ ἐναγγελικῷ· τοῖς δὲ
τοῖς εἰτοῖς, ἀλλαγῇ ἀλλαγῇ, μητραῖς τῷ νομικῷ·

Pars 1.

Hh simul

simil gaudent; uno fine utrisque reposito
ab uno Deo per unum Christum in Sancto
Spiritu. At Heracleon sic enarravit haec
verba: *Ut qui seminat, simil gaudet, & qui*
metit: Gaudet quidem, inquit, qui semina-
t, & quoniam seminat, & quod species
quædam seminum ipsius congregantur,
spem eandem etiam de cæteris habens;
qui vero metit, similiter aliquid metit; sed
primus quidem qui seminat, incepit; se-
cundus vero est ille qui metit; non enim
eodem tempore poterant utriusque incipi-
re: opus enim erat, ut primum seminare-
tur, tum meteretur. Itaque cessante à fa-
tione fatore, tum messor metet: in præsen-
tia equidem utrique proprium opus ope-
rantes simil gaudent, commune gaudium
seminum, perfectionem rati. Præterea in
eo dicto: *In hoc est sermo verus, quod aliis*
est qui seminat, & aliis qui metit, inquit:
Alter quidem supra locum, Filius homi-
nis seminat, sed Servator cum sit & ipse Fi-
lius homini's metit, & mæstros congregat,
nempe eos, quos Discipuli rident Angelos;
unumquemque ad suam ipsius ani-
mam. Non admodum autem clare expo-

Lsuit, qui sunt duo filii hominis, quorum alter seminat, alter etiam metit. *Ego misericordus sum vobis ad metendum, quod vos non laboratis*, alii autem laboraverunt, & vos in eorum laborem introiistis. Haud est difficile videare ex his, quae supra diximus, quomodo misericordia Jesus Discipulos ad metendum illud, in quod ipse non laborarint, sed maiores suis cum enim laboraret Moses, & Prophetæ, ut percipere quirent intelligentiam mysteriorum, quorum vestigia in suis ipsorum scriptis reliquerunt, in Mosis, ac Prophetarum laborem introiere Apostoli a Iesu edocentes, metentes, & congregantes in horrea sunt ipsorum animæ sensum in illis reconditum. Ac semper certe Sermo ille, & Filius Dei majorum labores clariores facit his, qui germane discere cupiunt, etiam si non æque laborent, atque hi qui seminarunt. Est & hoc quoque confidandum inter omnia, quae de aliis metentibus dicuntur; num quando Angelis ad fatus hominum ordinatis, cooperatores perfectionis corum, qui seminati fuerunt Apostoli, in aliorum laborem ingrediantur, metentes, & fructus in his qui adjuvabantur invenientes, quos Iesu adventus paratos ad messem, etiam ante quatuor menses qui sperabantur, fecerat. Quod si hac ita se habent, dignum est, ut inspiciamus, num ministerium Angelorum quod impendit animas in corporibus seminando,

εξι, θεωρούμε αξιον εις καματέρες τετον ή των αγέλων περι την απειρότηταν ψυχας Σαματ
λεπτ.

σωεις . . . ο σατην αν και αυτη γιας με προστατεύει
θεούς , Ε θεούς πάμπτο τοις ιδιού μα-
τηλών τουμένες αγύετες , έκαψαν την ει-
τε φυχλών : & πάνι ο Καζανές έβαζε τον
δύο γιας την ανθρώπων θητειαν , ἵνα δ' εἴ-
σταιεις , η ο οι ; Θερέτροι : έγιναν απόλιτα υπάλ-
θεούς οντός υπέρ την κενταύρων , αλλιονε-
πάκαστοι , και ύμαντε εις την κατοίκησιν
λιγατε . & καλεπόν ένα πρεσβυτήριον θεο-
ποιου πάντας απόστειλεν ο ιησος της μαρτυρί-
αλγεντήσαν , οιν ο σύν αυτοι κενταύρων , αλλ'
οι πάντα αιτεπον καρότρον για μαστον , κατη
τασφητών , ήντα καρδιηραν δικτύων ή
μυστηρία , αν τα ξηρά οι λεια γάμωνται
ταν , ήντα καπαλελούπων , οις η μαστον , κατη
τασφητών κάποιον οι στόπειλαι επελαύνονται
ιησος μυστηρίων οντός , θερέτροις η σπαραγες
εις τας δοκούμενας ή ψυχήν εποντον την * σκέπη
νοις ταν . Ε αει η ο λόγος της μαρτυρίας ειναι
μένοις γηρωισιας ποιει τας η προτίχεια καρά.
τας τασφητών , καρει τη άρινα ήσι σπειρα-
κάτω . εις όλα οι πάντα την αιδην θε-
ελκομένων Ε τατο εποποπτεύον , μηποτ άγ-
γινον επι η σπαραγες ταν ανθρώπων τετα-
μένων οι συνεργει ή λεικωσεων των επανα-
μένων στόπειλαι εις τη στέρων καμαντιν ειδη-
χοντα θερέτροις και καρότροι δη της οθιλη-
μένοις ευροκοντες , εις ποιας η ιησος εποπο-
πτεύομεν προστολον και προ ή ελπη-
μένης τερασμάτην πεπάνευεν έναν η ποιη ένας
γέλων απεις την αστερερεδην ψυχας Σαμαν
λεπτη.

COMMENTARIA IN JOHANNEM.

24

λεπτερών, δύο διὰ συναρχόντων τῇ Φύσει ἐναντίαι εἰς καρδιά μιαν, καὶ ἐν καρδιᾷ τῷ τετραμέρῳ, ἀρχηγὸν τὸ τὸ πᾶν ἑκάτης ποιῶν ἀνακοινίαν, ἢ εἰς τελεσθίους προσαρχόντων τὸ πρωτεύοντα μένον· ἀλλ᾽ εἴπει οὐ τόποις ἐναντίον τὸ ἀντίον λέγεσθαι πλάστας τὸ θεόν τὸν τε τῷ αὐτῷ λέγεσθαι πλάσταν με, Θεόπλαστον, Θεὸν τῷ αὐτῷ μεταπλάσταν σὺν κειλίᾳ ἐπιστρέψας το, τῷ φύλῳ τῷ μεταπλάσταν σὺν κειλίᾳ ἐπιστρέψας το, καὶ φύλῳ τῷ σὺν ἐξέλθεν εἰς μήτρας ἡράκλεα σε- τοῖς τέλεσι λεπτοῖς ὅτι ὠπέας ὁ νόμος πλετάρη

A laboriosum sit; quippe qui duo quædam congregent, quæ natura sunt contraria, in unum temperamentum, & in tempore ordinato, quique incipient uniuscujusque cœconomiam facere, & ad perfectionem producant hominem anteplasmatum. Sed dicet aliquis contrarium his esse, quod Deus dicatur hominem plasmare tum hoc dicto: *Marus tua fe-* Ep. 118.7*cerunt me, & plasmaverunt me; tum illo: Antequam formarem te in ventre;* Hier. 1.5. *novi te; & antequam de vulva exires;*

πρὸς τέον λεπτον οὐκ αστερ ο νομος διεταγ
δι ἀγέλων, λαληθεις λόγῳ ἐβένετο βέλαισο,
διλαν εἰς ὅπις ταῦτα δεῖ λαληθεις, ἡταν εὑδέ-
κο) καὶ εἴς τοι πετεγμέναν ἔπει τοι γνησεως
ἀγέλων, δεῖν τοπλάτερον εἰς κοιλία λέγειν· εἰ
αῦτα ἡ ἀχαρον εἴχα εἰς τοῦ πηρυμένου καὶ τοιε-
πονὴ λέγειν, ὅτι εἰ εἰσίντες· αἱ καρκίνες σα εποί-
σαν με, ιδοὺ διαβιδι, μεριδοῦ ὄντες δεῖς ε-
πιλάσσονται, Κι εἰσεριας ἀκάνθαι· πρὸς τούς μέ-
ταπον σα εἰς κοιλία επικαρκίνη σα, εἰς τοῦ με-
ριδοῦ εποίησον· τοῦ δεῖς πεπλάσασα τοῦ ἀπό-
τον ἡ τοῦ εἴρεων μεριδῶν ὄντες ταῦτα τοῦ λα-
χώντων ἀντεὶς πλάστησαν· καὶ περιεργότερον
μετρητοῦ λόγῳ * σκληρεψατο· πιστωμένοι
ἄνθρωποι κατείσκονται, καὶ ὁμοίωσιν ημετέσκονται,
Ἐπι λέγοντο· τοῦ δεῖς φει πάντων ἀνθρώπων,
Ἐφακτηριχρένεις τοῦ ἑργος ὥπερ ἑργος υἱερον καὶ
ταῦτα τοι λεπτον, * πρὸς ωντο λόγῳ Καὶ αἱ
κατα μεριδῶν γένεται, τετοις λέγοντο τοῦ δεῖς
πάντων μέντοις, εἰς καὶ Φηνοι ἐπει το
μελέτων συγγύεσσον· δεῦτε καταβάσεις το
νοντες; & antequam de vulva exires;
B sanctificari te. Ad quod respondendum est, quod quemadmodum Lex per Angelos ordinata, & dictus sermo per Angelos fuit stabilis (cum aliqui perspicuum sit cum a Deo dictum fuisse) ita etiam contingere in generatione, ut per Angelos mediatores Deum plasmare dicamus. Sed haud scio, an huic nodo solvendo tale quid adduci possit: nempe quod Job, & David, partis Dei cum essent, dicentes: Manus tua fecerunt me, Job. 10.18.
& plasmaverunt me, à Deo plasmati fu- P. 11.73.
C erint: Hieremias etiam audiens: Antequam formareris te in utero, novi te, eum
partis Dei futurus, ab ipso formatus fuerit; alii vero aliorum existentes partes,
ab his formantur quibus forte obtingunt. Et laboriosius profecto interpretabitur
hac oratio: Faciamus hominem ad im- Gen. 1.26.
ginem, & similitudinem nostram, hoc dicente Deo de omnibus hominibus, & de opere antegresso: quod dcinde opus & a ceteris fit, secundum propriam partem,
ad quos fit sermo: Deo his dicente: Fa-
ciamus hominem: quibus enim in
πατέστων συγγύεσσον· δεῦτε καταβάσεις το

Diamus hominem: quibus etiam inquit in confusione linguarum: *Venite, & descen-*^{Gen. 11.7.}
dentes confundamini illic illorum linguam. Hæc autem non definites dicimus, cum alioquin hæc multa egeant examinatione, ut inveniatur hoc, an illo modo res se habeat: attamen non est parvipendenda hæc interpretatio; unusquisque homo pars est alicujus; juxta illud: *Quando dividiebat Altissimus gentes,* ^{Dent. 32.8.}
& quando filios Adam constituit terminos populorum, juxta numerum Angelorum ^{8.9.}

E Dei: factusque est pars Domini populus eius; Jacob funiculus hereditatis eius. Quod si omnino unusquisque alicujus est pars, quia Deus disseminarit filios Adam, unusquisque quidem Angelorum laborat circa suam partem, disponens, quæ ad ipsam pertinent. Sed in adventu Servatoris assumuntur captivati, ut obedient Christo ex omnium parte per ministrandes Evangelio Apostolos, & Evangelistas, & Doctores, à Christo: adducunturque, ut sint gentes hæredes Christi. Vide igitur, ne forte propter hoc dici

Hh 2 pos.

posit Apostolis post paulo audituris: *Ita, A*
docete omnes gentes, illud: Alii laboraverunt, & vos in laborem illorum introiatis.
Quod si sancti Angeli reliquias partes, prater eleam, sortiti fuerint, & ordinati sunt ad sationem animarum, nihil absurdum consequitur, seminantes simul gaudere, & metentem post messem. Verum Heracleon inquit, neque per ipsos, neque ab ipsis (intelligit autem Apostolos) seminata fuisse hæc semina: Qui laboraverunt, inquit, sunt Angeli, quibus hæc cura credita est: per quos veluti mediatores seminata sunt, & nutrita. Porro in hoc dictum: *Nos in laborem eorum introiatis, hæc proculis: Non idem est labor seminantium, & mentientium: illi enim in frigore, & aqua, & labore terram fodientes ceminant, & per totam hyemem farrientes satagunt, & syllvas extirpantes: qui vero in fructum paratum ingressi fuerint, latimetunt.* Ceterum prudens Lector conferens quæ nos diximus, cum his quæ dixit Heracleon, videre poterit, utrius expositiones sint probabiliiores.

• TOMUS DECIMUS-
SEPTIMUS.

*Ex urbe autem illa multi Samaritanorum cre-
diderunt propter sermonem mulieris testimoni-
is eum dixisse omnia quæcumque fecisset.*

Cum hydriam reliquisset, abiissetque
in civitatem Samaritis, ut annun-
tiaret quæ à Servatore audierat, cumque D
venirent ad Dominum credentes sermo-
ni mulieris, interim Servator Discipulis
loquens verba fecit superius dicta, ob-
secrantibus Discipulis, ut comedat: post-
quam autem dicta fuissent ad Discipulos,
qua pro virili indagavimus, rēsumit Scrip-
tura narrationem de his qui venerantur
civitate ad ipsum, & de his qui credi-
derant per testimonium mulieris dicen-
tis eam dixisse sibi omnia quæcumque fe-
cisset. Quod si memor sumus coruin,
qua superioris diximus de Samaria, & de
Samaritide, & de fonte Jacob, non dif-
ficile est videre, quoniam pacto qui asse-
quuntur fuerint sanam doctrinam, cum an-
teccupati fuissent in doctrinis ab Ec-
clesia decretis dissidentibus, relinquent
veluti dogmatum civitatem, & egressi
ex ea in vacuum, aliquo modo credunt,
cum una quæpiam mulier antea perce-
perit apud fontem Jacob fuliginem do-
ctrinam, & reliquerit prædictam hydriam
invitatura alios, ut similiter juventur.
Sane Heracleon interpretatus est: Ex